

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 28. 11. 2022

Peter Majer, hovorca NBS

Dobrý deň, vitajte v Národnej banke Slovenska na tlačovej konferencii. Novembrové vydanie správy o finančnej stabilite predstavia Vladimír Dvořáček, člen bankovej rady a výkonný riaditeľ úseku dohľadu a finančnej stability a Marek Ličák, riaditeľ odboru finančnej stability. Teraz poprosím pána Dvořáčka o úvodné slovo.

Vladimír Dvořáček, člen bankovej rady NBS

Vážené dámy, vážení páni, prajem vám príjemný deň. Dovoľte, aby som uviedol správu o finančnej stabilite, ktorú dneska zverejňujeme. Ústrednou témou správy o finančnej stabilite je inflácia a s ňou spojený rast úrokových sadzieb. Určite vás to neprekvapuje, je to komplexný fenomén, ktorý ovplyvňuje naše životy a spolu s vojnou na Ukrajine a so slabnúcou ekonomikou sú tie hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú finančnú stabilitu na Slovensku. Tak, ako som povedal, inflácia v takej podobe akú ju máme dnes, sme tu nemali vyše dvadsať rokov. Je s tým aj malá skúsenosť a preto sú s tým spojené aj isté obavy na strane podnikov, na strane domácností a cieľom tejto našej správy je vniesť viac svetla do budúcich scenárov vývoja a objasniť, ktoré sú to tie hlavné faktory, ktoré budú ovplyvňovať náš život, pričom - aby to nebolo také jednoduché - sú to negatívne vplyvy, ale nájdu sa tu aj pozitívne vplyvy inflácie. Ja teraz pomenujem také tri nosné oblasti, ktoré sme my vyhodnotili ako tie najzávažnejšie, ktoré ovplyvňujú finančnú stabilitu na Slovensku. Tým prvým je zhoršenie finančnej situácie časti podnikov a aj časti domácností, čo bude viesť k zhoršeniu splácania úverov v bankách. Tou druhou oblasťou - a je to veľmi zaujímavý fenomén - viac rokov sme vám hovorili o tom, že úvery na bývanie nám rastú nadmerne, že sa domácnosti zadlžujú nadmerne. Tento trend sa zastavil, tento trend sa obracia a toto je tiež jedným z tých vplyvov inflácie, ktorý hodnotíme ako pozitívny z pohľadu finančnej stability, pretože to súčasne vplýva aj na cenu nehnuteľností a tie dvojciferné rekordné rasty úverov na bývanie sa skončili prakticky letom tohto roka. Tým tretím fenoménom, ktorý tu máme a je relatívne nový, je otázka likvidity bánk a ceny hlavne financovania bánk, kde dochádza takisto k nejakému novému vývoju, ktorý pozorne sledujeme. Dovoľte, aby som teraz o týchto troch nosných témach povedal niečo viac. Pokiaľ ide o vplyv inflácie na finančnú situáciu podnikov a domácností vážnejší a taký prudší a rýchlejší vplyv sme zaznamenali v oblasti podnikov. Nesúvisí len s tým, že tu máme infláciu a že nám zdražela

cena vstupov a energií, ale aj to akým spôsobom sa tieto vyššie vstupy prenášajú potom ako sekundárne inflačné tlaky do veľmi širokého rozsahu tovarov a služieb v našej ekonomike a toto celkovo ovplyvňuje potom náklady v podnikovej sfére. Jedným z najzávažnejších problémov inflácie je v oblasti podnikov najmä jej nerovnomerný vplyv. Ako som povedal - je prudký a podniky majú rôznu schopnosť sa s týmto vplyvom vysporiadať. Bude to závisieť predovšetkým od toho ako budú podniky schopné prenášať vyššie náklady do tržieb, teda na svojich zákazníkov. Tam samozrejme zase budeme vidieť vplyv na domácnosti. Vysoko zadlžené firmy, ktoré budú čerpať ďalšie úvery, samozrejme budú v ešte oveľa horšej situácii, pretože budú musieť počítat' aj s rastúcim úrokovým nákladom, čiže tu vidíme ako keby v tej podnikovej oblasti problém, ale nie u všetkých firiem, hovorím, že ten vplyv je veľmi heterogénny a budú tu aj víťazi, aj porazení. Samozrejme, že táto situácia sa bude premietat' do toho, že oveľa viac podnikov sa dostane do rizika a v konečnom dôsledku nám bude aj rásť podiel nesplácaných úverov. Pokiaľ ide o domácnosti, tuto sme si robili rôzne simulácie a konštatujeme, že ten vplyv je zatiaľ miernejší. Súvisí to najmä s tým, že stále máme relatívne pozitívny vývoj na trhu práce, stále zostáva odolný a nerastie nám nezamestnanosť. Takisto ten vplyv inflácie na domácnosti je relatívne pozvoľnejší a rovnomernejší, uvidíme samozrejme teraz na konci roka, keď očakávame kulmináciu inflácie ako zapôsobia ceny energií, ktoré očakávame, že stanoví regulačný úrad. V každom prípade aj u domácností budeme mať ako keby dve skupiny domácností - tie, ktorým sa cash flow zlepšil a tie, ktorým sa cash flow zhoršil. A najmä u tých domácností, ktoré budú na hrane, ktoré budú mať ten horší cash flow chceme apelovať na to, aby si viac ako doteraz strážili svoje rodinné rozpočty, hlavne tie domácnosti, ktoré splácajú úvery. Pokiaľ ide o banky, banky sú na túto situáciu pripravené. Banky stále disponujú nielen dostatočným množstvom regulačného kapitálu, ale aj toho bufferu nad ním, čiže tej finančnej rezervy, ktorú môžu v prípade potreby použiť na krytie prípadných strát z nesplácaných úverov a toto sa týka nielen bánk, ale aj poisťovní, ktorých kapitál je dostatočný a dokonca narástol. Dovoľte, aby som ďalej okomentoval tú druhú tému, ktorú som označil aj za pozitívnu, a to je vývoj na trhu úverov a nehnuteľností. Tak, ako som povedal, skončil nám dvojciferný rast úverov na bývanie, ešte sme tu videli takú jarnú, veľmi intenzívnu vlnu financovania, ktorá súvisela najmä s možnosťou refixácie, pokiaľ boli úrokové sadzby ešte niekde nižšie, ale postupne sa nám z jedného percenta vyšplhali až na tri percentá, takže táto vlna skončila. Hlavne po lete vidíme, že záujem o hypotéky opadol a je aktuálne nižší ako v minulom roku. Vidíme tu súčasne aj priamy vplyv na cenu nehnuteľností, sú to ako keby spojené nádoby a naozaj strmý rast cien na realitnom trhu sa zastavil. Konštatujeme, že z pohľadu finančnej stability došlo k istému upokojeniu na trhu bývania po predchádzajúcom

období rekordných rastov, samozrejme s vplyvom na zadlženosť domácností. Pokiaľ ide o úvery podnikom, tieto stále ešte zatiaľ rastú, aj keď sa mení ich štruktúra, sú to úvery - rastú najmä vďaka komerčným nehnuteľnostiam - a sú to prevažne krátkodobé prevádzkové úvery. Poslednou oblasťou v oblasti bánk, ktorú chcem okomentovať je ten nový fenomén, ktorý som spomínal a to je a to je otázka likvidity a štruktúry zdrojov bánk. Dlhodobo sme boli zvyknutí, že s rastom úverov na bývanie nám súčasne vysokým tempom rástli aj vklady, ale najmä vklady od obyvateľstva, retailové vklady. Tento trend sa však zastavil, rast vkladov ďalej nepokračuje a pokiaľ sme si to analyzovali je tam niekoľko vplyvov. Jednak vklady nám extrémne rástli počas koronakrízy, keď domácnosti menej míňali. Súčasne u domácností prevládla obava o ochranu úspor pred infláciou, takže aj tu vidíme istú motiváciu viac míňať a samozrejme, že s infláciou nám aj stúpajú výdavky, takže banky už nemôžu počítat' s takým rastom vkladov ako ich mali v minulosti, ktoré im v podstatnej miere pomáhali kryť financovanie. Musím povedať, že banky nemajú žiadne likviditné problémy, lebo by to mohlo tak vyzerat', samozrejme banky plnia s prehľadom ukazovatele ako krátkodobej likvidity tak aj dlhodobej likvidity z regulátorného hľadiska, ale narástol nám jeden dôležitý ukazovateľ a to je pomer úverov k depozitom, ktorý po dlhých rokoch presiahol 100 %. Pokiaľ ide teda o banky, stále disponujú dostatkom stabilných zdrojov, môžu pokračovat' v úverovaní, ale dokonca ešte dnes, a to je dôležité povedať, sa banky tešia aj tomu, že im rastú marže, ale tento trend nemusí pokračovat', pretože vidíme tam taký zvláštny fenomén - napriek tomu, že rastú úrokové sadzby na úveroch na bývanie, na spotrebiteľských úveroch, zatiaľ sú depozity stále pre banky zadarmo, zatiaľ banky ani na dlhších vkladoch nevyplácajú nejaké úroky obyvateľstvu, ale domnievame sa, že ani depozity nebudú donekonečna zadarmo. Takže tu vidíme aj istý negatívny vplyv potom na zisk bánk a stabilitu zdrojov do budúcnosti. Toto sú oblasti, ktorým sa budeme aj v budúcnosti veľmi podrobne venovat'. Správa obsahuje aj informácie o tom ako sa vyvíja poisťovníctvo, ako sa vyvíjajú dôchodkové fondy, ako sa vyvíjajú fondy kolektívneho investovania. Je tam veľa čísel, s týmto všetkým vás teraz oboznámi Marek Ličák, ktorý má pripravenú prezentáciu. Ďakujem za pozornosť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru finančnej stability

Ďakujem pekne za slovo. Ja sa teda pokúsím doplniť to, čo povedal pán Dvořáček, čiže doplniť to hlavne číslami, okomentovať ten vývoj. Úprimne tiež sa nebudem snažiť pokryť úplne všetky oblasti, lebo tých oblastí, ktoré pokrývame v tej správe je pomerne veľa, čiže nielen teda banky, ale aj ostatné sektory. Nájdete tam veľa boxov, kde sa venujeme takým špecifickým témam. Takže nechcem to všetko pokryť, lebo sedeli by sme tu viac ako hodinu, aj minulý týždeň sme

tu mali stretnutie s finančným trhom, naozaj sme viac ako hodinu o týchto témach debatovali, takže skúsím sa sústrediť na tie podstatné veci, ktoré hovoril aj pán Dvořáček a skôr to popísať na nejakých číslach. Priznám sa, keď som pripravoval túto prezentáciu aj som rozmýšľal čím začať, akou témou. Možno si pamätáte aj z tých minulých prezentácií správy o finančnej stabilite vždy bola taká jedna – dve témy, ktoré boli nosnými témami, nosnými témami správy o finančnej stabilite. Čo je teda nosnou témou toho, čo sa teraz deje? Prosím nesnažte sa porozumieť tým písmenám, ktoré tam sú, to nie je ani cieľ. To na čo chcem upriamiť vašu pozornosť je, že to obdobie, ktoré pokrýva tá správa, čiže rok 2022 je v podstate obdobím veľkých zmien. A nielen veľkých zmien, ale aj náhlych zmien. Strašne veľa vecí sa zmenilo. Ak si porovnáme témy, ktoré sme mali v správe o finančnej stabilite za november 2021 a ktoré máme teraz, sú to úplne odlišné témy. Ešte vtedy sme hovorili o náraste cien aktív, hovorili sme o tom ako nám extrémne rastú finančné trhy, ako nám rastú úvery, ceny nehnuteľností, ekonomika. Dobré, boli nejaké predikcie, ktoré boli trochu negatívnejšie, ale stále to bolo skôr na pozitívnom móde. Teraz sa situácia zmenila, čiže pomerne veľa zmien a nie sú to len zmeny na finančných trhoch, ktoré vnímame, pokles akcií, pokles cien dlhopisov, ale viaceré tie zmeny sa už aj priamo dotkli finančného sektora. Či si zoberieme druhý, tretí pilier, kolektívne investovanie, prudký pokles výkonnosti v poisťovniach a precenenie aktív sa nám prejavilo na vlastnom imaní v bankách, nárast úrokových sadzieb, veľké zmeny na trhu úverov, tak isto pán Dvořáček spomínal vklady - čiže pomerne veľa zmien, čiže to je takou tou nosnou témou. Pán Dvořáček už spomínal, že taká tá hlavná téma, ktorá v podstate stojí za týmito zmenami, ktoré tu vidíte, je hlavne inflácia. Takže zvyklo sa hovoriť za všetkým hľadať ženu, ale teraz ak za všetkým hľadáme niečo vo finančnom systéme tak je to buď inflácia alebo politiky, ktoré sú priamo naviazané na infláciu a hlavne teda zvyšovanie úrokových sadzieb. Čiže to sú tie dominantné veci, ktoré nám hýbali finančným systémom. Ale možno hneď na začiatok spomeniem, že napriek týmto zmenám a prudkým zmenám sektor je stabilný. Vieme, že tie zmeny, keď tak prudko prídu nielen na nás, ale na každého vplývajú, môžu vplývať rôznym spôsobom, ale dôležité je, že sektor je stabilný, zvládol tieto zmeny a predpokladám, že mal zvládnuť aj ďalšie možné zmeny. Dobré, poďme teraz na tie tri hlavné témy, čiže prvá – trh úverov. O tomto sa veľa diskutuje, veľa sa diskutuje, po minulé roky hlavne k vôli tomu, že sme extrémne rástli hlavne pri úveroch na bývanie. Ako pán Dvořáček spomínal, teraz sa nám situácia zmenila. Tou zásadnou zmenou alebo faktorom, ktorý spôsobil tie zmeny, bol hlavne nárast úrokových sadzieb. Čiže ešte na konci roka 2021 prudké rasty úverov, cien nehnuteľností a od prvého kvartála 2022 nám začali rásť úrokové sadzby na úveroch na bývanie, pri spotrebiteľských až tak výrazne nie, ale hlavne úvery na bývanie. A to bola zásadná zmena,

pretože v tom momente sa nám mení schopnosť domácností zobrať si tieto úvery, samozrejme má to skôr negatívnejší dopad, čiže poklesol nám dopyt. Druhý taký faktor, ktorý vplýval na dopyt bola neistota. Stále vnímame finančnú situáciu domácnosti ako dobrú, pretože po minulé roky sa nám naakumulovali príjmy, čiže pozícia je dobrá, ale stále viac začal nahlodávať ich finančnú pozíciu jednak inflácia, ale neistota, tak isto neistota, tak to cítiť v podstate z tých dát. Čiže domácnosti znížili dopyt aj k vôli tomu, že cítia určitú neistotu a možno aj očakávajú vlastne aké bude rozhodnutie o cenách energií, prípadne ďalší vývoj inflácie v nasledujúcom období. Úplne odlišný trend sme videli pri podnikoch, čiže tam nám skôr nevplývali ani sadzby, ale skôr inflácia, ktorá spôsobila, že nám výrazne stúpili náklady podnikov. Nie sú to len energie, ale v podstate plošne nastúpili takmer všetky zložky, nákladové zložky v podnikovom sektore. Podniky samozrejme potrebujú si prefinancovať tieto vyššie náklady, čiže výrazne nastúpili hlavne krátkodobé prevádzkové úvery, dlhodobé úvery ani nie, čiže tam vidíme pomerne veľkú opatrnosť podnikov, čiže nejdú do nejakého dlhodobého investovania, ale krátkodobé úvery nám išli pomerne výrazne hore. Čo sa týka nejakých predikcií pri domácnostiach - očakávame, že pokiaľ bude tá neistota, ktorú momentálne vnímame a zároveň budú rásť úrokové sadzby, čo sa tiež dá očakávať podľa toho ako sa vyvíjajú úrokové sadzby na finančných trhoch, tak predpokladáme, že tie trendy budú pokračovať, čiže skôr spomaľovanie toku úverov. Pri podnikoch napriek tomu, že tá inflácia je stále vysoká, tam tiež skôr očakávame, že sa spomalí tento tok, pretože stále viac nám bude hrýzť spomalenie ekonomického rastu, čiže aj to krátkodobé financovanie predpokladáme, že pôjde postupne dole.

Dobre, takže toľko k úverom, poďme teraz na trh realít, pretože to je znova taká zaujímavá téma. Veľa sme o tom diskutovali po minulé roky, hovorili sme v podstate o extrémnych nárastoch, ešte začiatkom roka trh nehnuteľností nám rástol – byty – o takmer 30 %, čo je veľmi vysoké číslo aj v kontexte ostatných európskych štátov. A podobne ako pri úveroch na bývanie aj tu vidíme spomalenie a v podstate to sú také spojené nádoby, čiže akonáhle nám klesne dopyt po úveroch z dôvodov, ktoré som spomínal, zákonite nám klesá aj dopyt po nehnuteľnostiach. Dôležitý je ten graf napravo, ktorý nám v podstate hovorí ako sa vníma dostupnosť bývania, to sa ráta, je to indikátor, podľa toho aké sú ceny nehnuteľností, príjmy domácností, aké sú úrokové sadzby a podľa toho kvantifikujeme, či si priemerná domácnosť vie kúpiť nejakú priemernú nehnuteľnosť. A vidíte, že už posledné kvartály, tam bol pomerne prudký pokles, kým na začiatku to bolo spôsobené hlavne cenami nehnuteľností, ktoré rástli podstatne výraznejšie ako príjmy domácností, v poslednej dobe to, čo spôsobilo taký ten prudký pokles, je hlavne nárast úrokových sadzieb. Čiže tieto dva faktory – ceny nehnuteľností a rast úrokových sadzieb spôsobili, že trh nehnuteľností nám ide pomaličky dole,

ale zatiaľ hovoríme skôr o stagnácii, ale treba povedať, že ten trh je veľmi heterogénny. To znamená, že máme oblasti, kde už vidíme poklesy cien, čiže poklesy nominálnych cien, väčšinou je to koncentrované v krajských mestách alebo v niektorých takých špecifických oblastiach a vo viacerých vidíme skôr nejakú stagnáciu, stagnáciu alebo také skôr spomaľovanie. Čo je ešte veľmi dôležité z pohľadu finančnej stability, čo môžeme očakávať ďalej a pre nás je dôležitý, či nastane šok formou nejakej prudkej korekcie, pretože to by malo vplyv aj na stabilitu bánk, dôležité je - zatiaľ to neočakávame, ani nepredpokladáme, že by to malo prísť pokiaľ bude trh práce stabilný, lebo to je v podstate alfou a omegou trhu nehnuteľností, čiže pokiaľ ľudia budú mať prácu, tak neočakávame, že tie trhy by mohli nejako výrazne klesnúť. Zatiaľ to, čo nám to spôsobuje hlavne teda tá inflácia, ktorá uberá z tej finančnej pozície domácností, ale to by nemalo spôsobiť nejaké prudké korekcie na tomto trhu.

Dobre, poďme teraz k takej tej hlavnej časti našej správy, a to je vlastne inflácia a dopad inflácie na domácnosti a na podniky, teda inými slovami kreditné riziko - či domácnosti, podniky budú schopné splácať svoje úverové záväzky aj v tom novom prostredí, ktoré ako som spomínal, je definované hlavne tou vyššou infláciou alebo vyššími úrokovými sadzbami. Najprv k domácnostiam - už som spomínal, že domácnosti sú v pomerne dobrej finančnej pozícii, jednak kvôli tomu, že za minulé roky sa nám kumulovali príjmy, ale tak isto aj kvôli opatreniam, ktoré sme prijali v posledných rokoch, lebo vďaka tým opatreniam domácnosti majú určité vankúše. Viete, že jedno z opatrení napríklad hovorí, že klient má byť testovaný na nárast úrokových sadzieb. Ďalšie hovorí o tom, že má byť nejaký vzťah medzi tým, aká veľká je splátka a aký je príjem domácnosti. A to nám vytvára určité vankúše a v podstate práve v týchto zlých časoch domácnosti chráni, pokiaľ prídu o svoj príjem alebo inflácia uhrýza z týchto príjmov. Dobre, robili sme pomerne komplexnú simuláciu, voláme to mikrosimulácia, bola robená na individuálnych domácnostiach a testovali sme teda hlavne nárast výdavkov, čiže infláciu a testovali sme nárast úrokových sadzieb. Ale zároveň sme simulovali aj to, že rastú príjmy, lebo keď si pozriete na všetky predikcie, či už to má národná banka alebo iné inštitúcie v tom inflačnom prostredí sa očakáva, že príjmy budú rásť. A teraz ten faktor dopadu alebo dopad je hlavne o tom, či príjmy budú rásť rýchlejšie ako inflácia alebo nárast úrokových sadzieb. Čo nám teda vyšlo - to je ten graf naľavo, ten je asi taký podstatný. To je distribúcia dopadov na domácnosti, to je asi 600 tisíc domácností a je to distribúcia toho, ako sa zmení cash flow domácností v horizonte niekoľkých rokov v prípade takéhoto šoku - čiže, inflácia, nárast sadzieb, ale zároveň nám rastú aj príjmy. Keď sa pozrieme na ten graf, tak prvá taká informácia je, že k nejakým zásadným zmenám by nemalo dôjsť. To znamená - cash flow sa zmení u mnohých domácností, ale nie nejako výrazne. Čiže čím ste bližšie k stredovej nule, tak

v podstate to znamená, že veľa domácností síce zaznamená nejaký mierny pokles, to je ten najväčší červený stĺpec, pokles cash flow asi do 200 eur, ale to nie je až taká zásadná vec, zásadná zmena. Ale tak isto nám vychádza, to je pomerne prekvapujúce, že stále veľa domácností bude mať skôr pozitívnu zmenu v cash flow. Čo to znamená - znamená to, že veľa domácností síce bude mať infláciu, ale bude mať aj pomerne výrazný nárast príjmov. A to je v podstate to, čo vidíme v realite, ak si len zoberieme – poviem príklad - moja babka, ktorá má nejaké výdavky väčšinou na energie, potraviny, tak jej inflácia je vyššia ako moja inflácia. Zároveň jej príjem, perspektíva rastu jej dôchodku je iná ako je perspektíva môjho príjmu. Čiže z tohto nám vychádza, že veľa domácností v podstate môže dokázať poraziť tú infláciu práve vyššími príjmami. Čiže asi 40 % domácností by skôr malo mať mierne zlepšenie tej finančnej pozície. Ale pre nás je dôležité ten opačný koniec, čiže hlavne domácnosti, ktoré by mohli výrazne utrpieť vyššou infláciou, vyššími úrokovými sadzbami. Tam nám to vychádza, že keď to prerátame na tie domácnosti, ktoré sú v bankových portfóliách, asi 3,8 % domácností, ktoré majú úver na bývanie, by mohli byť v ťažšej finančnej pozícii, asi 5,7 % domácností sú tí, ktorí majú spotrebiteľský úver a tiež by mohli byť v ťažšej finančnej pozícii. Ak by sme to prerátali, koľko z nich môže zlyhať, tak tie čísla nie nejaké dramatické, to je to, čo máte na tom pravom grafe, čiže v základnom scenári očakávame, že len mierne nám stúpnu objemy zlyhaných úverov a v tom nepriaznivom, v ktorom očakávame pomerne výraznú infláciu, výrazný nárast úrokových sadzieb, tak tam už je tá citlivosť vyššia, ale znova je to v podstate nárast zlyhaných úverov asi na približnej úrovni toho, čo sme mali v 2008, čiže znova nie je to nejaká veľká katastrofa. Dôležitý message, ktorý chceme vlastne poslať je to, čo vlastne pán Dvořáček hovoril, napriek tomu že časť domácností bude na hrane, to znamená budú v ťažkej finančnej pozícii, budú len čiastočne na hrane. To znamená - ich výdavky a takisto výdavky na úrokové sadzby len čiastočne by mali prevyšovať príjmy. Čo to znamená? Znamená to – je dôležité monitorovať si svoje rozpočty, sledovať svoje výdavky, lebo inflácia je v podstate fenomén, ktorý pomaličky ale isto uhrýza z vašej finančnej pozície, veľakrát si to človek ani neuvedomí. Má pevný príjem, ale to, o koľko mi stúpili výdavky – toto si málokto monitoruje. Ale dôležité si monitorovať svoju situáciu a v prípade potreby ozaj aj znižovať tie výdavky. A v tom prípade by tí klienti mali zvládnuť aj tento typ šoku.

Dobre, poďme k podnikom. Znova, začnem pozitívne, pretože podniky sú v pomerne dobrej finančnej pozícii. Už sme o tom hovorili pred rokom, ukázali sme ako podniky zvládli koronakrízu a zvládli ju ozaj dobre, samozrejme niektoré sektory viac utrpeli, ale sektor ako celok v podstate zaznamenal len minimálny pokles zisku, tak isto ich likvidná pozícia bola dobrá, zadlženosť nám až tak výrazne nestúpila, čiže vstupujú pomerne dobre pripravené. Ak si

zoberieme tú poslednú - alebo posledný vývoj posledných kvartálov, ten šok už je tu. Od asi posledného kvartála 2021 nám výrazne rastú náklady pre podnikový sektor a platilo to pre prvý, druhý kvartál až po súčasnosť. Ani teraz zatiaľ nevidíme nejaké výrazné zhoršenie finančnej situácie podnikov a v podstate nám vychádza, že napriek tomu, že podniky zaznamenali prudký nárast nákladov, tak zatiaľ boli relatívne dobre schopné to prenášať do tých koncových cien. Čiže zároveň paralelne s tým vidíme aj pomerne prudké rasty tržieb. Znova ju dôležité rozlíšiť medzi rôznymi sektormi, podnikmi, tu hovoríme o priemere, ale je veľa podnikov samozrejme, ktoré sú v pomerne ťažšej finančnej pozícii. Ešte možno jedna poznámka k tomu šoku, lebo testujeme tu hlavne teda citlivosť podnikov na nárast nákladov a či to vedia prenášať do svojich tržieb a následne splácať svoje úvery. Pri tom šoku, náraste nákladov, veľa sa hovorí hlavne o energiách, veľa sa o tom diskutuje, vláda prijala určité opatrenia, ktoré majú znižovať ten dopad na podnikový sektor, ale keď sa pozrieme bližšie na nákladovú zložku alebo štruktúru podnikov, vidíme, že to nie sú len energie. Energie ešte na konci roka 2021 tvorili asi 4 % celkových nákladov, čo nie je až také vysoké číslo. Samozrejme znova je veľká heterogenita, vidíme veľa podnikov, ktoré majú podstatne viac, ale veľa, ktoré sú ešte na nižšej úrovni. Ale to čo vidíme v poslednej dobe, sú aj iné náklady, náklady na materiály, náklady na služby, rôzne náklady na pracovníkov, osobné náklady, čiže je tu v podstate kvázi v podstate inflácia v rôznych zložkách nákladov podnikov, čiže nie sú to len energie. A súčasťou toho nášho šoku je taký ten plošný šok v rôznych zložkách nákladov. Dobré, čo nám teda vyšlo. To je ten graf napravo, skúsím to veľmi ľahko teda alebo rýchlo popísať. Máme tam rok 2021, čiže to je ten stav podnikového sektora a máme tam aká bola ziskovosť alebo zisková marža, ak to môžeme aj takto vyjadriť, podnikového sektora a testovali sme ako teda podniky zvládnu tie šoky v dvoch scenároch – základný a negatívny scenár. Základný predstavuje alebo je tu predpoklad o tom, že náklady nám vzrastú, ale podniky do veľkej miery to dokážu prenášať a ten negatívny je o tom, že tá schopnosť prenášania sa výrazne zníži, ekonomika sa výrazne spomalí a tržby budú rásť podstatne pomalšie. Čo nám z toho vychádza pri tom základnom scenári, že ten dopad na ziskovosť v základnom scenári by nemusel byť v priemere – to chcem zdôrazniť – v priemere až taký výrazný. To sú tie tmavomodré čiarky a vidíte, že ony nám až tak výrazne neklesajú, dokonca niekde nám to môže aj stúpnuť. V negatívnom scenári samozrejme je ten dopad v priemere je horší, ale čo je podstatná informácia, že oproti dnešnej situácii sa nám výrazne rozšíri tá bledomodrá čiara, a to je vlastne distribúcia, čiže budeme mať pomerne veľa podnikov, ktorým sa situácia zhorší, čiže upadnú do straty, ale zároveň pomerne veľa podnikov, ktorým sa situácia môže aj zlepšiť. Čiže veľa podnikov, ktoré dokážu prenášať tie vyššie náklady do tých koncových cien. A to je v podstate ozaj v súlade s tou realitou, ktorú dnes

vnímam, lebo keď diskutujeme s podnikmi, hovoria nám, že ešte nikdy nezažili takú situáciu ako dnes, kde tam možnosť prenášať tie vyššie náklady je v podstate tu, že tí koncoví klienti sú stále ochotní, schopní prijímať tie vyššie ceny, čiže to je veľmi dôležité. Čiže zatiaľ vnímame, že veľa podnikov môže teda skončiť ešte lepšie ako v prípade, ako v dnešnej situácii. A čo chcem ešte zdôrazniť, že znova keď sa pozrieme na tie, ktorým sa zhorší tá situácia, alebo znova - to nás primárne zaujíma - koľko je takých, ktorí by neboli schopní splácať, čiže tých podnikov, ktorým sa zhorší situácia a a budú v ťažkostiach, je asi 17 %. Na úrovni bankového portfólia to ale neznamená, že tých 17 % zlyhá, to vonkoncom nie, lebo vieme, že už teraz máme veľa v portfóliu takých podnikov, ktoré sú v ťažkej finančnej situácii, ale ďalej splácajú úvery. Ten náš odhad hovorí, že teoreticky by mohlo skončiť v tej ťažšej situácii a neschopnosti splácať asi 8 % podnikov, čo zďaleka nie je v podstate až taká dramatická zmena, ak si zoberieme tento scenár. Ešte posledná poznámka k týmto podnikom – táto simulácia bola hlavne o tom, koľko z tých podnikov v tom danom scenári bude alebo nebude schopných splácať úvery. A dobre - vyzerá to horšie ako pri domácnostiach, ale je to stále znesiteľné, podniky by to mali zvládnuť. Ale oveľa dôležitejšia otázka, možno dlhodobejšia je aj taká dlhodobá konkurencieschopnosť podnikového sektora. Tú riešime vlastne ich riešime finančnú pozíciu, ale vieme zároveň, že podniky sú prítomné na medzinárodných trhoch a vieme vlastne, že v rôznych štátoch sú tie opatrenia na rôznej úrovni, niekde sa subvencuje menej, niekde viac a tým pádom sa mení tá naša pozícia našich podnikov v porovnaní so zahraničím. Tak isto energetický mix je úplne iný u nás ako v iných štátoch. Čiže to je možno téma, ktorej sa chceme venovať ďalej a pozrieť sa nielen na ten okamžitý dopad, ale celkovo ako dlhodobo v tej danej situácii naše podniky budú konkurencieschopné nielen v rámci Európy, ale v rámci globálneho sveta. Pretože vidíme, že hlavne podniky v Ázii tie predpoklady majú úplne iné ako je to u nás.

Dobre, toľko k podnikom, krátko ešte k štruktúre financovania. To, čo pán Dvořáček spomínal a čo sa teda zmenilo. No, na jednej strane máme úvery, ktoré stále silno rastú, spomínali sme, že trošku spomalili pri domácnostiach, pri podnikoch nám pomerne výrazne stúpili a na druhej strane máme financovanie. Vieme, že na to, aby ste financovali alebo poskytovali úvery potrebujete nejaké zdroje. Dlhodobo sme tu mali vklady retailu ako taký stabilný zdroj veľmi dôležitý pre stabilitu, ale teraz nám tie vklady retailu prestali rásť – to je v podstate tá modrá čiara. Časť z toho sa nám presunula do vkladov podnikov, ale v podstate stále nám to vytvára alebo otvára takú medzeru v tzv. stabilnom financovaní. Banky sa snažili túto medzeru čiastočne vykryť práve cez emisiu dlhopisov, tzv. cover-bondy, čiže to čiastočne pokrylo, ale celkovo to nestačilo, čiže tá medzera stabilného financovania sa nám zhoršila. Pán Dvořáček spomenul veľmi dôležitú vec, že nejde o nejaké porušenie nejakých pravidiel, stále

banky napriek poklesu viacerých likvidných ukazovateľov sú schopné pripravené plniť tieto veci, čiže stále tam majú dôležitý vankúš. Čo chceme poukázať, že znova v krátkom čase prudká zmena - a pokiaľ by tieto trendy pokračovali ďalej, tak banky budú musieť bojovať o tú likviditu, pretože to úverovanie tu stále máme. Znova je niekoľko možností, buď pôjdu na finančné trhy, budú viac emitovať dlhopisov alebo teda zvýšia sa úrokové sadzby na vkladoch, prilákajú nové vklady. Všetky tieto trendy, ktoré pravdepodobne nastanú, povedú k tomu, že bude vplyv, bude tu nejaký dopad na ziskovosť, stúpnu nám úrokové náklady a prejaví sa to v tejto sfére. V niektorých oblastiach vieme si predstaviť, že likvidita môže byť aj určitý problém pre financovanie, čiže niektoré banky, ak sa rozhodnú neísť tak výraznejšie do boja o likviditu, môžu skôr spomaliť financovanie cez úvery, ale to už je samozrejme rozhodnutie od banky k banke.

Dobre, posledný slide je o stabilite, lebo už sme hovorili viaceré trendy o tom, ako sa menili, to, aké zmeny došli pri úverovaní, tak isto aké riziká nám hrozia z vyššej inflácie, dôležité je znova ten message, ktorý vám chceme dať, finančný sektor je stabilný, banky sú stabilné, majú dobrú kapitálovú primeranosť, stále je to blízko úrovni 20 %, ziskovosť, ak sa pozrieme, je na podobnej úrovni ako bola minulého roku, čiže nominálne pomerne vysoké číslo. Znova je ale dôležité spomenúť o čom sa málo možno hovorí, ziskovosť dosahuje podobné úrovne ako bolo v minulosti, ale banky za minulé roky extrémne narástli - aktíva aj kapitál. Čiže, keď sa pozrieme na taký klasický ekonomický ukazovateľ - rentabilita aktív, rentabilita vlastných zdrojov - tak tam klesáme, aj v kontexte ostatných európskych bankových sektorov relatívna ziskovosť nám ide skôr dole, to je dôležité. Ďalší vývoj ziskovosti bude samozrejme veľmi dôležitý a bude veľmi ovplyvnený hlavne tým, ako sa bude vyvíjať tá nákladová zložka, či už je to úroky náklady na vklady alebo financovanie cez dlhopisy.

Dobre, na záver veľmi krátko, inflácia teda bude určite veľkou výzvou pre finančnú stabilitu, zatiaľ to zvládame dobre napriek tomu, že ten šok tu už je, máme niekoľko kvartálov, vidíme zmeny aj pri druhom pilieri, tretom pilieri aj v poisťovniach, aj v bankách, ale vidíme zároveň to, že sektor je stabilný. Čo sa týka inflácie, dopadov na domácnosti, časť domácností bude dotknutá, ale predpokladáme, že stabilita by nemala byť ohrozená, čiže veľa domácností pokiaľ si bude poctivo monitorovať svoje výdavky, svoje rozpočty, tak by tú situáciu malo zvládnuť. Trošku väčší dopad očakávame pri podnikoch, ale tiež neočakávame, že by to nejako malo výrazne zasiahnuť bankový sektor. Dámy a páni, tu asi skončím a sme pripravení odpovedať na vaše otázky. Ďakujem.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem pekne, dodám, že túto prezentáciu vrátane podkladových dát aj samotnú správu už môžete nájsť na našom webe www.nbs.sk. Teraz je priestor na vaše otázky, nech sa páči.

Luboslav Kačalka, Hospodárske noviny

Ja by som mal viac otázok. Najskôr sa opýtam - vy ste tam mali ten odhad, že finančné toky sa zlepšia 39 percentám domácností - to bola projekcia na nejakom focus groupe alebo podľa čoho teda ste to riešili?

Marek Ličák, riaditeľ odboru finančnej stability

Všetky otázky naraz, či?

Luboslav Kačalka, Hospodárske noviny

Môžeme aj tak samozrejme. Ďalšia otázka by smerovala k úrokovým sadzbám pri hypotékach, vy máte nastavený ten test na 2 % do 10 rokov vrátane, potom je to 1 % - tam je isté riziko možno to, že práve tie ročné fixácie sú najnižšie a môžu byť najžiadanejšie. Či neuvažujete možno o tom, že by sa tam zvýšil ten test, neviem, vymyslím si - o 3 body, respektíve či sa trošku s tým nechcete nejakým spôsobom manévrovať a takisto či tá horná hranica tých 6 % je postačujúca pre maximálny test. A do tretice by som sa ešte opýtal - na stole je návrh na osobitný odvod pre ďalšie finančné subjekty, v podstate všetky, ktoré máte vo svojej kompetencii, ak som pochopil správne ten návrh - je to v podstate zvýšenie dane o takmer polovicu, takže ako sa to môže prejaviť na finančnom zdraví tých ostatných subjektov teda a vrátane aj tých poisťovní a či to budú schopné vedieť preniesť na klientov v plnej miere. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru finančnej stability

Môžem skúsiť tie technické otázky. Čiže najprv - ako sme robili ten odhad domácností, je to pomerne komplikovaný model - môžeme si potom sadnúť, ja by som vám to vysvetlil a nechcel som to tu celé rozoberať - ale robili sme to asi na vzorke 600 tis. domácností, čiže tie, ktoré majú úver a v podstate sme simulovali pre každú, takmer pre každú domácnosť infláciu, čiže vieme aký asi je spotrebný kôš, vieme, kto sa ako správa, vieme, aké sú inflačné položky. Zároveň sme každú domácnosť simulovali ich príjem - čiže ako sa môže vyvíjať. No a máme nejakú históriu, vieme kto sa ako správa počas krízy, vieme ako sa vyvíjajú príjmy pre rôzne skupiny obyvateľstva a zároveň sme tým, že máme pomerne dobrú pozíciu alebo informáciu o tom, aká je finančná pozícia, parametre úveru, aj nárast úrokových sadzieb. Čiže to sú

parametre simulácie a teraz sme sa pozreli v horizonte do konca roku 2024, pokiaľ takáto situácia nastane, ako tie domácnosti budú reagovať. A tam nám vychádza, že veľa domácností by malo zaznamenať pomerne výrazný nárast príjmov - ako som spomínal viaceré predikcie s týmto predpokladom. Čiže to sú hlavne tie domácnosti, u ktorých vnímame, že skôr tento nárast príjmov by mal preraziť aj ten nárast úrokových sadzieb a zvýšenú infláciu. A tá druhá otázka bola – úrokové sadzby, hypotekárne úvery, či plánujeme nejaké zmeny v tom úrokovom šoku, lebo teraz v podstate domácnosť pri novom úvere vždy musí byť testovaná na nárast úrokových sadzieb - nie, momentálne neplánujeme, lebo tým, že tie sadzby stúpili, tak už to je pomerne veľký šok pre domácnosti. Tento šok mal význam hlavne pokiaľ sadzby boli na úrovni 0,9 %, 0,4 % a každému bolo jasné, že tie sadzby pôjdu hore. Čiže vtedy zohrávali veľmi dôležitú úlohu, teraz preto tam máme ten systém, ktorý pri určitej vyššej úrovni už tie šoky vypína. Čiže zatiaľ neplánujeme tieto zmeny robiť.

Vladimír Dvořáček, člen bankovej rady NBS

Skúsím sa vyjadriť k tomu osobitnému odvodu, ako viete tento návrh sa nachádza v parlamente, týka sa zatiaľ iných finančných inštitúcií a regulovaných odvetví ako bánk, ale nikde nie je vylúčené, že sa nakoniec bude týkať bánk, pretože je počuť o rôznych návrhoch, ktoré by sa tam ešte mohli objaviť. Veľmi ťažko sa nám k tomu vyjadruje, pretože sme neboli súčasťou nejakého pripomienkového konania, legislatívneho procesu a tým pádom veľmi ťažko hovoriť o nejakých dopadoch, lebo nemohli sme si robiť simuláciu, lebo nepoznáme tie parametre, budeme to vedieť samozrejme urobiť až ex post, ale môžeme sa pozrieť do minulosti, aký vplyv to malo a vieme, že v minulosti osobitný odvod bánk mal zásadný vplyv na ich ziskovosť a mal zásadný vplyv aj na tú schopnosť bánk si vytvárať nejaké kapitálové rezervy a pripravovať sa na horšie obdobia. My síce konštatujeme, že v súčasnej dobe ten kapitálový vankúš bánk je dobrý, ale ak by prišiel takýto odvod pre banky, tak by to malo naozaj výrazný vplyv v budúcnosti na stenčovanie týchto rezerv, ktoré dneska banky majú. Ďakujem pekne.

Peter Majer, hovorca NBS

Ďakujem pekne, pozerám či máme ešte nejakú otázku, ak nie, ďakujeme pekne, že ste prišli a prajeme pekný deň.